

ทัศนคติของนักศึกษาคฤหัสถ์ที่มีต่อโครงการปฏิบัติกรรมฐาน
ของบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

THE OPINION OF LAY-STUDENTS TOWARDS THE MEDITATION
PRACTICE COURSE OF GRADUATE SCHOOL,
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY

พระมหาวิโรจน์ กุตตวิโร¹

Phramahaviroj Kuttaviro

สาลินี รักษัตัญญ², สุภณัฐวิษณุ วรรณะ³

Salinee Rakkatanyu, Supanathavich Wanna

ศศิณา จิตรังษี⁴, ปรีชา จันนุ้ย⁵

Sasina Jitrungsi, Preecha Jhanui

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ.2551

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาทัศนคติของนักศึกษาคฤหัสถ์ที่มีต่อโครงการปฏิบัติกรรมฐาน ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับทัศนคติที่มีต่อโครงการปฏิบัติกรรมฐานของนักศึกษาคฤหัสถ์และเพื่อทราบข้อเสนอแนะในการปรับปรุงโครงการปฏิบัติกรรมฐานให้เหมาะสม และตรงกับความต้องการของผู้ร่วมโครงการ ตามทัศนคติอันได้จากการศึกษานักศึกษาคฤหัสถ์ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาทั้งหมด 173 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยอาศัย กรอบแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาวิจัยวัตถุประสงค์ สมมติฐาน รวมทั้งนิยามปฏิบัติการ

ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาคฤหัสถ์มีทัศนคติต่อโครงการปฏิบัติกรรมฐานของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยโดยรวมอยู่ในระดับมาก-มากที่สุด ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ได้กำหนดไว้ แต่ทัศนคติของนักศึกษาคฤหัสถ์ที่มีต่อโครงการปฏิบัติกรรมฐานบางข้อมีความแตกต่างกันตามเพศ อายุ สถานภาพสามรส การศึกษาและอาชีพ 1) ความแตกต่างกันตามเพศ มี 13 รายข้อ เช่น วิทยาการผู้

¹ Ph.D., อาจารย์ประจำ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

² Ph.D., บรรณารักษ์ ห้องสมุด มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

³ นักวิชาการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

⁴ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

⁵ นักวิชาการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

อบรมใช้เวลาในการอบรมเหมาะสม เป็นต้น 2) ความแตกต่างกันตามอายุ มี 11 รายข้อ เช่น เจ้าหน้าที่ดูแลเพียงพอ เป็นต้น 3) ความแตกต่างกันตามสถานภาพสมรส มี 10 รายข้อ เช่น การรับประทานอาหาร 2 มื้อเพียงพอ เป็นต้น 4) ความแตกต่างกันตามการศึกษา มี 4 รายข้อ เช่น วิทยากรผู้อบรมใช้เวลาในการอบรมเหมาะสม เป็นต้น และ 5) ความแตกต่างกันตามอาชีพ มี 10 รายข้อ เช่น สถานที่เดินจงกรมเหมาะสมและเพียงพอ เป็นต้น

นักศึกษาคฤหัสถ์ได้เสนอแนะว่า ควรมีพระวิปัสสนาจารย์หลาย ๆ รูปเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของวิปัสสนาจารย์ซึ่งมีรูปเดียวตลอดโครงการ และปฏิบัติการสอนตั้งแต่เช้า-ค่ำ และควรมีการแจ้งเรื่องระเบียบปฏิบัติและสิ่งของจำเป็นที่ต้องนำไปใช้ในการปฏิบัติล่วงหน้าอย่างชัดเจน

คำสำคัญ 1.ทัศนคติ 2. โครงการปฏิบัติการรณฐาน 3. นักศึกษาคฤหัสถ์

Abstract

This research aims to study the lay-students' opinion towards a meditation practice project of Graduate School, Mahamakut Buddhist University in order to analyze differences between individual factors and their opinions on the meditation practice project and to collect suggestions for the improvement of the project to suite the participants' requirements. The sampling groups are 173 graduate students of Mahamakut Buddhist University. The research instruments are questionnaires designed under the study scope, theory, the concerned research works, objectives, hypotheses and definitions of the present study.

The results of the study are found that the level of lay-students' opinion towards the meditation practice project was high and the highest and their opinions towards this project was also satisfactory in overall according to the hypotheses set for the study. The students' opinion was varied depending on their sex, age, marital status, educational background and occupation. The details were 13 items on different sex such as trainer used enough time, so on, 11 items on different age such as there are enough official to take care, so on, 10 items on different marital status such as there are enough food for two meals, so on, 4 items on different educational background sex such as trainer used enough time, so on, and 10 items on different occupation such as the places is commence and enough to walk up and down.

The students suggested that Graduate School invite more meditation masters for the training project in stead of only one taking care of students the whole day long throughout the project duration, and training regulations and the carry-on-necessities be clearly specified and informed in advance.

Key Words : 1. The opinion. 2. The meditation practice course. 3. The lay-students.

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในอดีตใช้นามสถาบันว่า สภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยพระพุทธรศาสนาแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ รัชกาลที่ 5 ทรงสถาปนาขึ้นเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2436 เพื่อการศึกษาของพระสงฆ์ในพระพุทธรศาสนา ตั้งอยู่ในบริเวณวัดบวรนิเวศวิหาร ต่อมา เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2488 สมเด็จพระวชิรญาณวงศ์ สมเด็จพระสังฆราชเจ้า ในฐานะที่ทรงเป็นนายก กรรมการสภามหามกุฏราชวิทยาลัย พร้อมด้วยพระเถรานุเถระได้ทรงประกาศตั้งและดำเนินการเรียนการสอนวิชาการชั้นสูง ในรูปแบบมหาวิทยาลัยพระพุทธรศาสนาขึ้นอย่างเต็มรูปแบบ โดยมีวัตถุประสงค์หลัก ดังนี้ (อนุสรณ์พิธีประสาทปริญญาศาสนศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย รุ่น 42/82538)

1. เพื่อเป็นสถาบันการศึกษาพระปริยัติธรรมสำหรับพระภิกษุ – สามเณร
2. เพื่อเป็นสถาบันการศึกษา ค้นคว้า วิชาการทั้งพระพุทธรศาสนาและศาสนาต่าง ๆ
3. เพื่อเป็นสถาบันเผยแผ่ธรรมของพระพุทธรศาสนาทั้งในและต่างประเทศแก่ผู้ที่สนใจ
4. เพื่อเป็นสถาบันให้การศึกษาแก่พระภิกษุ – สามเณร มีความรู้ ความสามารถ ในการบำเพ็ญประโยชน์แก่ประชาชน
5. เพื่อให้พระภิกษุ – สามเณร มีความรู้ ความสามารถ ได้ตอบ อภิปรายปัญหาธรรมได้อย่างกว้างขวางทั้งแก่ชาวไทยและชาวต่างประเทศ

6. เพื่อให้พระพุทธรศาสนา มีความเจริญก้าวหน้าและมั่นคงถาวรคงอยู่ตลอดกาลนาน⁶

ต่อมากรรมการสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย ตระหนักถึงความก้าวหน้าของวิชาการทางพระพุทธรศาสนาในระดับที่สูงกว่าปริญญาตรี และอาศัยแนวปฏิบัติตามความในคำสั่งของมหาเถรสมาคม ว่าด้วยเรื่องการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ พ.ศ. 2512 ข้อ 5 (๒) พิจารณาจัดตั้ง ยุบ รวมและเลิกล้ม คณะวิทยาลัย บัณฑิตวิทยาลัย ภาควิชา และหรือส่วนงาน ที่เรียกชื่ออย่างอื่นในมหาวิทยาลัย และข้อ 7 ความว่า “ถ้าเป็นการสมควรมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่งจะร่วมกันจัดการศึกษาชั้นบัณฑิตวิทยาลัยอีกส่วนหนึ่งโดยอนุมัติของสภามหาวิทยาลัยสงฆ์” ด้วยเหตุนี้ สภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย จึงได้จัดตั้ง “บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย” ขึ้นเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ. 2530 เพื่อทำการสอนในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก และได้เริ่มเปิดสอนเป็นปฐมฤกษ์เมื่อวันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ. 2531 โดยเปิดสอนหลักสูตร “ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (ศน.ม.) 2 สาขาวิชา คือ สาขาวิชาพุทธรศาสนนิเทศ (Buddhist Communication) ปัจจุบัน เปลี่ยนเป็นสาขาวิชาพุทธรศาสนศึกษา (Buddhist Studies) และสาขาวิชาพุทธรศาสนาและปรัชญา (Buddhism and Philosophy) การศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ภาคเรียน ใช้เวลาเรียน 2 ปี แต่ไม่เกิน 5 ปี โดยมีวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัย ดังนี้

1. เพื่อผลิตนักวิชาการทางพระพุทธรศาสนาและปรัชญาให้มีคุณวุฒิและคุณสมบัติ

⁶มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, อนุสรณ์พิธีประสาทปริญญาศาสนศาสตรบัณฑิต รุ่น 42/2538, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์การพิมพ์สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา 2539), หน้า 1.

2. เพื่อผลิตพระภิกษุนักบริหาร นักพัฒนา นักวิจัย และนักเผยแผ่ตามหลักธรรมทาง

พระพุทธศาสนา

3. เพื่อส่งเสริมการศึกษา ภาษา ศิลปวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาและปรัชญา

4. เพื่อส่งเสริมการศึกษา ค่านิยม และวิจัยทางพระพุทธศาสนาและปรัชญา

ในระยะเริ่มแรกของบัณฑิตวิทยาลัย มีคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิและคณะกรรมการวิชาการคอยดูแลรับผิดชอบในการบริหารหลักสูตร โดยมีพระเมธาธรรมรส (พูนศักดิ์ วรรณทโก ป.ธ.8 สน.บ., M.A., Ph.D.) เป็นคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยรูปแรก และมีพระมหามงคล เปมสีโล (ป.ธ.7, สน.บ., M.A.) เป็นรองคณบดีฝ่ายวิชาการ พระมหาแสวง ฐมเมสโก (ป.ธ. 5, สน.บ. M.A.) เป็นรองคณบดีฝ่ายบริหาร พระครูอมรสรณาด (สมการ สุพพโจ ป.ธ. 1-2, สน.บ. M.A.) เป็นเลขานุการ บัณฑิตวิทยาลัย ปัจจุบันนี้พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์ (สุเทพ ปลิวโก ป.ธ. 4 สน.ม. M.Phil., Ph.D.) เป็นคณบดี

ในปีการศึกษา 2545 สภามหาวิทยาลัย ในการประชุมครั้งที่ 1/2545 เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545 มีมติให้บัณฑิตวิทยาลัยเปิดการเรียนการสอนสาขาวิชาพระพุทธศาสนาและปรัชญาแก่นักศึกษาคฤหัสถ์เป็นรุ่นแรก ซึ่งมีนักศึกษา จำนวน 32 ท่าน และในปีการศึกษา 2546 เปิดการเรียนการสอนอีกสาขาวิชาหนึ่งคือ สาขาพุทธศาสนศึกษา มีนักศึกษาจำนวน 20 ท่าน ปัจจุบันนี้มีเปิดการเรียนการสอน 4 สาขาวิชา คือ 1) สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา 2) สาขาวิชาพระพุทธศาสนาและปรัชญา 3) สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง และ 4) สาขาวิชาการจัดการศึกษา (คู่มือการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2539 หน้า 1-2) บรรพชิตและคฤหัสถ์สามารถเรียนได้ทุกสาขาวิชา การเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษานั้นจะต้องเรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในภาคปฏิบัติที่ต้องลงพื้นที่จริงนั้นก็คือวิชาการปฏิบัติกรรมฐานซึ่งถือว่าเป็นส่วนสำคัญของการเรียนการสอนและเป็นวิชาที่นักศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้จริงได้ในชีวิตประจำวันด้วย และการปฏิบัติกรรมฐานนั้นถือว่าเป็นแนวทางเพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายสูงสุดทางพระพุทธศาสนาด้วยระยะเวลาในการอบรมกรรมฐานนั้นกำหนดไว้ 15 วัน นักศึกษาท่านใดไม่ได้ผ่านการอบรมกรรมฐานในภาคปฏิบัติตามที่ทางบัณฑิตวิทยาลัยจัดขึ้นก็จะถือว่าไม่จบการศึกษา และการเข้าโครงการปฏิบัติกรรมฐานนั้นจะมีปัญหาสำหรับนักศึกษาคฤหัสถ์ เพราะจะต้องปรับตัวในการเข้าอบรมหลาย ๆ ด้าน เช่น การไม่รับประทานอาหารเย็น นอนในป่า และที่สำคัญที่สุดคือการล้างานเพื่อไปปฏิบัติกรรมฐาน

ด้วยเหตุนี้จึงเป็นเหตุจูงใจให้ผู้วิจัยในฐานะที่รับผิดชอบโครงการปฏิบัติกรรมฐานนี้มาเป็นเวลานานมีความประสงค์ที่จะศึกษาทัศนคติของนักศึกษาคฤหัสถ์ที่มีต่อโครงการปฏิบัติกรรมฐาน ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยซึ่งยังไม่เคยมีผู้ใดศึกษามาก่อน ในการวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาถึงข้อเสนอแนะของนักศึกษาที่จะนำสู่การปรับปรุง โครงการปฏิบัติกรรมฐานของบัณฑิตวิทยาลัยให้เหมาะสมกับความต้องการของนักศึกษาด้วย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทัศนคติของนักศึกษาาคฤหัสถ์ที่มีต่อโครงการปฏิบัติการมาตรฐาน ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
2. เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับทัศนคติที่มีต่อ โครงการปฏิบัติการ มาตรฐานของนักศึกษาาคฤหัสถ์
3. เพื่อทราบข้อเสนอแนะในการปรับปรุงโครงการปฏิบัติการมาตรฐานให้เหมาะสม และตรงกับ ความต้องการของผู้ร่วมโครงการ ตามทัศนคติอันได้จากการศึกษานักศึกษาาคฤหัสถ์

3. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นที่จะศึกษาวิเคราะห์ถึงทัศนคติของนักศึกษาาคฤหัสถ์ที่มีต่อโครงการปฏิบัติการ มาตรฐาน ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โดยมีขอบข่ายในการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร เป็นการศึกษาเฉพาะนักศึกษาาคฤหัสถ์ในระดับปริญญาโท รหัส นักศึกษา 46...-50...และนักศึกษาในระดับปริญญาเอก รหัสนักศึกษา 49...-50...ทั้งชายและหญิง ของ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ส่วนกลาง และต้องเป็นผู้ได้เข้ารับการอบรมมาตรฐานแล้ว จำนวน 173 คน
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติของนักศึกษาาคฤหัสถ์ที่มีต่อโครงการปฏิบัติการ มาตรฐาน ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยใน 7 ด้านคือ 1)ด้านสถานที่ปฏิบัติ 2) ด้าน สภาพแวดล้อม 3) ด้านวิทยากรผู้อบรม 4) ด้านเจ้าหน้าที่ 5) ด้านการปฏิบัติ 6) ด้านระยะเวลาในการฝึกอบรม และ 7) ด้านการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน รวมถึงข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงโครงการ ปฏิบัติการมาตรฐานให้เหมาะสม และตรงกับความต้องการของผู้ร่วมโครงการ ตามทัศนคติอันได้จากการศึกษา นักศึกษาาคฤหัสถ์
3. ขอบเขตด้านพื้นที่ การวิจัยในครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตด้านพื้นที่ในการวิจัยไว้ดังนี้ คือ บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยส่วนกลาง
4. ด้านระยะเวลา กำหนดระยะเวลาในการศึกษาวิจัย ภายใน 1 ปี คือ ตุลาคม พ.ศ. 2550 ถึง กันยายน พ.ศ. 2551

4. ผลที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทราบถึงทัศนคติของนักศึกษาาคฤหัสถ์ที่มีต่อ โครงการปฏิบัติการมาตรฐาน ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นประ โยชน์ต่อมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยและบัณฑิต วิทยาลัยเป็นอย่างมากในการที่จะนำทัศนคติของนักศึกษาาคฤหัสถ์ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายโดยตรงไปปรับปรุง องค์กรให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้ใช้บริการด้านการศึกษา

2. ทราบถึงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทัศนคติของนักศึกษาคฤหัสถ์ที่มีต่อโครงการปฏิบัติการฐานของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ในอันที่จะนำไปแก้ไขปรับปรุงองค์กรให้เหมาะสมและตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

3. สำนักกรรมฐานทั่ว ๆ ไปที่ทำหน้าที่หลักคือการประกาศพระพุทธศาสนาให้ดำรงคงอยู่กับประเทศไทย สามารถนำเอาผลการวิจัยเรื่องนี้ไปปรับปรุงและประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เข้าอบรมในสำนักนั้น ๆ เพราะถ้าโครงการมีความเหมาะสมกับผู้เข้าร่วมอบรมผู้เข้าร่วมอบรมก็จะเพิ่มมากขึ้น และนี่ก็ถือว่าเป็นสาเหตุสำคัญอันหนึ่งที่ทำให้พระพุทธศาสนาคงอยู่คู่ประเทศไทยได้ตลอดไป

4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และบัณฑิตวิทยาลัย จะนำเอาผลการวิจัยนี้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดโครงการปฏิบัติการฐานในคราวต่อ ๆ ไป ซึ่งโครงการปฏิบัติการฐานของมหาวิทยาลัยนั้นมีการเรียนการสอนทั้งในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก

5. นำผลการวิจัยเสนอต่อผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และเผยแพร่ผลการวิจัยด้วยการทำเป็นแผ่นซีดีและวารสารแจกและนำลงอินเทอร์เน็ต โดยผ่านเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ผลที่ได้รับจากการวิจัย

ข้อมูลทั่วไป

การวิจัยครั้งนี้พบว่า นักศึกษาคฤหัสถ์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีเพศชายจำนวน 114 คน และที่เหลือ 61 คนเป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 31-40 ปีมีร้อยละ 33.7 มีสถานภาพโสดร้อยละ 55.4 นักศึกษาเหล่านี้เรียนในระดับปริญญาโทถึงร้อยละ 71.1 ที่เหลือเรียนอยู่ในระดับปริญญาเอก และประกอบอาชีพรับราชการมีร้อยละ 38.9

ทัศนคติของนักศึกษาคฤหัสถ์ที่มีต่อโครงการปฏิบัติการฐานในด้านสถานที่ปฏิบัติ พบว่า นักศึกษาคฤหัสถ์มีทัศนคติในระดับมากที่สุดและมาก

ทัศนคติของนักศึกษาคฤหัสถ์ที่มีต่อโครงการปฏิบัติการฐานในด้านสภาพแวดล้อมพบว่า นักศึกษาคฤหัสถ์มีทัศนคติในระดับปานกลางและมากที่สุด

ทัศนคติของนักศึกษาคฤหัสถ์ที่มีต่อโครงการปฏิบัติการฐานในด้านวิทยากรผู้อบรมพบว่า นักศึกษาคฤหัสถ์มีทัศนคติในระดับมาก

ทัศนคติของนักศึกษาคฤหัสถ์ที่มีต่อโครงการปฏิบัติการฐานในด้านเจ้าหน้าที่ พบว่า นักศึกษาคฤหัสถ์มีทัศนคติในระดับปานกลาง

ทัศนคติของนักศึกษาคฤหัสถ์ที่มีต่อโครงการปฏิบัติการฐานในการปฏิบัติ พบว่า นักศึกษาคฤหัสถ์มีทัศนคติในระดับปานกลาง

ทัศนคติของนักศึกษาคฤหัสถ์ที่มีต่อโครงการปฏิบัติการฐานในด้านระยะเวลาในการฝึกอบรมพบว่า นักศึกษาคฤหัสถ์มีทัศนคติในระดับมาก

ทัศนคติของนักศึกษาหลักสูตรที่มีต่อโครงการปฏิบัติการพื้นฐานในด้านการนำไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน พบว่า นักศึกษาหลักสูตรมีทัศนคติในระดับมากที่สุด

การทดสอบสมมติฐาน

การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 การเปรียบเทียบทัศนคติของนักศึกษาหลักสูตรที่มีต่อโครงการปฏิบัติการพื้นฐานจำแนกความต่างกันตามเพศโดยกำหนดนักศึกษาหลักสูตรออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ เพศชาย และเพศหญิง เป็นรายชื่อ พบว่า นักศึกษาหลักสูตรที่มีเพศต่างกันมีทัศนคติต่อโครงการปฏิบัติการพื้นฐาน มีความต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เป็นบางข้อดังนี้ 1) สถานที่ปฏิบัติการพื้นฐานที่ทาง บัณฑิตวิทยาลัยจัดให้เหมาะสมแก่การปฏิบัติ 2) สถานที่ปฏิบัติมีห้องน้ำเพียงพอ 3) สภาพแวดล้อมโดยรอบ สถานที่ปฏิบัติการพื้นฐานเป็นป่าที่เงียบสงบ เหมาะสมแก่การปฏิบัติ 4) ภัยธรรมชาติ ได้แก่ ฝน เป็นต้น เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติการพื้นฐาน 5) วิทยากรมีเทคนิคการสอนที่เข้าใจ 6) วิทยากรผู้อบรมใช้เวลาในการอบรมเหมาะสม 7) วิทยากรผู้อบรมที่ทางบัณฑิตวิทยาลัยจัดให้เหมาะสมและเพียงพอต่อการปฏิบัติ 8) เจ้าหน้าที่มีแผนการปฏิบัติแจ้งล่วงหน้าเหมาะสม 9) เวลาในการนั่งสมาธิในแต่ละวันเหมาะสม 10) ควรใช้เวลาให้ปฏิบัติกิจประจำวัน เช่น รับประทานอาหารเช้าและแต่งกายให้มากกว่านี้ 11) ควรเพิ่มเวลาในการฝึกอบรมให้มากกว่าเดิม 12) ทำให้ท่านเลิกมั่วสุมอบายมุข เช่น การเที่ยวกลางคืน ฯลฯ ได้ และ 13) ทำให้ท่านเลิกสิ่งเสพติด เช่น บุหรี่ ฯลฯ ได้

การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 การเปรียบเทียบทัศนคติของนักศึกษาหลักสูตรที่มีต่อโครงการปฏิบัติการพื้นฐานจำแนกความต่างกันตามอายุโดยกำหนดนักศึกษาหลักสูตรออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มอายุน้อยกว่า 41 ปี และ 41 ปีขึ้นไป เป็นรายชื่อ พบว่า นักศึกษาหลักสูตรที่มีเพศต่างกันมีทัศนคติต่อโครงการปฏิบัติการพื้นฐาน มีความต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เป็นบางข้อดังนี้ 1) สถานที่ปฏิบัติมีบริเวณกว้างขวางเพียงพอ 2) สถานที่ปฏิบัติมีห้องน้ำเพียงพอ 3) ภัยธรรมชาติ ได้แก่ ฝน เป็นต้น เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติการพื้นฐาน 4) วิทยากรผู้อบรมใช้เวลาในการอบรมเหมาะสม 5) เจ้าหน้าที่ดูแลเพียงพอ 6) เจ้าหน้าที่มีแผนการปฏิบัติแจ้งล่วงหน้าเหมาะสม 7) เจ้าหน้าที่ดูแลนักศึกษาเข้มงวดตามระเบียบ 8) เวลาในการเข้าอนดึกเกินไป 9) การฝึกอบรมกรรมฐานทำให้ท่านเป็นคนใจเย็นและมีเหตุผลมากขึ้นในสังคมปัจจุบัน 10) ทำให้ท่านเลิกมั่วสุมอบายมุข เช่น การเที่ยวกลางคืน ฯลฯ ได้ และ 11) ทำให้ท่านเลิกสิ่งเสพติด เช่น บุหรี่ ฯลฯ ได้

การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 การเปรียบเทียบทัศนคติของนักศึกษาหลักสูตรที่มีต่อโครงการปฏิบัติการพื้นฐานจำแนกความต่างกันตามสถานภาพ โดยกำหนดนักศึกษาหลักสูตรออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มโสด และกลุ่มอื่น ๆ เป็นรายชื่อ พบว่า นักศึกษาหลักสูตรที่มีเพศต่างกันมีทัศนคติต่อโครงการปฏิบัติการพื้นฐาน มีความต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เป็นบางข้อดังนี้ 1) สถานที่ปฏิบัติมีห้องน้ำเพียงพอ 2) เจ้าหน้าที่ดูแลเพียงพอ 3) เวลาในการเข้าอนดึกเกินไป 4) การปฏิบัติการพื้นฐานที่ทางบัณฑิตวิทยาลัยกำหนดให้เข้มงวดเกินไป 5) ควรใช้เวลาให้ปฏิบัติกิจประจำวัน เช่น รับประทานอาหารเช้าและแต่งกายให้มากกว่านี้ 6) การทานอาหารวันละ 2 มื้อเพียงพอ 7) การจัดฝึกอบรมกรรมฐานแบ่งเป็น 2 ครั้ง ๆ ละ 8 วัน เป็นเวลาที่เหมาะสม 8) ควรเพิ่มเวลาในการฝึกอบรมให้มากกว่าเดิม 9) ความรู้ที่ท่านได้สามารถนำไปใช้ได้จริงใน

ชีวิตประจำวัน และ 10) ท่านคิดว่าการปฏิบัติกรรมฐานมีความสำคัญและจำเป็นในการดำเนินชีวิตของคนในสังคมปัจจุบัน

การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 4 การเปรียบเทียบทัศนคติของนักศึกษาหลักสูตรที่มีต่อโครงการปฏิบัติกรรมฐานจำแนกความต่างกันตามการศึกษา โดยกำหนดนักศึกษาหลักสูตรออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มปริญญาโท และกลุ่มปริญญาเอก เป็นรายชื่อ พบว่า นักศึกษาหลักสูตรที่มีเพศต่างกันมีทัศนคติต่อโครงการปฏิบัติกรรมฐาน มีความต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เป็นบางข้อดังนี้ 1) สถานที่ปฏิบัติตั้งอยู่ที่ใด ๆ มีการคมนาคมสะดวก 2) วิทยากรผู้อบรมมีความรู้แตกฉานในภาคทฤษฎี 3) วิทยากรผู้อบรมใช้เวลาในการอบรมเหมาะสม และ 4) เจ้าหน้าที่ให้ความร่วมมือกับนักศึกษาในการปฏิบัติ

การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 5 การเปรียบเทียบทัศนคติของนักศึกษาหลักสูตรที่มีต่อโครงการปฏิบัติกรรมฐานจำแนกความต่างกันตามอาชีพ โดยกำหนดนักศึกษาหลักสูตรออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ข้าราชการ และอาชีพอื่น ๆ เป็นรายชื่อ พบว่า นักศึกษาหลักสูตรที่มีเพศต่างกันมีทัศนคติต่อโครงการปฏิบัติกรรมฐาน มีความต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เป็นบางข้อดังนี้ 1) สถานที่เดินทางเหมาะสมและเพียงพอ 2) สถานที่นั่งกรรมฐานเหมาะสมและเพียงพอ 3) ภัตตาคาร ได้แก่ ผืน เป็นต้น เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติกรรมฐาน 4) สภาพแวดล้อมโดยรอบที่พักและห้องนอนมีเสียงรบกวน 5) วิทยากรผู้อบรมมีความรู้แตกฉานในภาคทฤษฎี 6) วิทยากรมีเทคนิคการสอนที่เข้าใจ 7) วิทยากรเตรียมการสอนเป็นอย่างดี 8) ควรใช้เวลาให้ปฏิบัติกิจประจำวัน เช่น รับประทานอาหาร อาบน้ำและแต่งกายให้มากกว่านี้ 9) ทำให้ท่านเลิกมั่วสุมอบายมุข เช่น การเที่ยวกลางคืน ฯลฯ ได้ และ 10) ท่านคิดว่าบัณฑิตวิทยาลัยควรนำผลการศึกษาไปปรับปรุงโครงการปฏิบัติกรรมฐาน

5. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากการศึกษา พบว่า นักศึกษามีข้อเสนอแนะข้อหนึ่งว่า ผู้บริหารมหาวิทยาลัยควรให้ความสำคัญกับโครงการปฏิบัติกรรมฐานมากกว่านี้ ดังนั้นหน่วยงานที่ทำงานเกี่ยวกับการอบรมกรรมฐานของนักศึกษา ได้แก่ กองพัฒนานักศึกษานักศึกษา และผู้บริหารมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะรองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา ควรร่วมมือกันเพื่อกำหนดนโยบาย รูปแบบในการสอนกรรมฐานเพื่อให้นักศึกษาให้มีการปฏิบัติเป็นรูปแบบเดียวกันทั้งในระดับปริญญาตรี และบัณฑิตศึกษามีใช้ต่างคนต่างทำเหมือนในปัจจุบันนี้ โดยเน้นวิธีการสอนเป็นหลัก เพราะการมีนโยบาย แผนงาน รูปแบบ และวิธีการในการสอนเป็นอันเดียวกันจะทำให้การสอนนั้นทำกันอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะทำให้การทำงานของหน่วยงานและผู้รับผิดชอบมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยต่อไป

ควรทำวิจัยเกี่ยวกับความเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการวิธีสอนกรรมฐานของวิปัสสนาจารย์ เพื่อจะได้ทราบผลการวิจัยว่า วิธีการสอนของวิปัสสนาจารย์นั้น นักศึกษามีความเห็นว่าเป็นดีหรือไม่ดีอย่างไรและวิปัสสนาจารย์ของบัณฑิตวิทยาลัยมีเพียงพอหรือไม่ ถ้าผลการวิจัยออกมาดีและเป็นที่น่าพอใจของนักศึกษา จะได้นำผลการวิจัยนำเสนอต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบการปฏิบัติกรรมฐานของนักศึกษา หน่วยงานที่รับผิดชอบ

จะได้จัดวิปัสณาจารย์และรูปแบบการสอนวิปัสณาให้สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษามากกว่าที่เป็นอยู่

6. บรรณานุกรม

มหามกุฏราชวิทยาลัย, พระไตรปิฎกฉบับพร้อมอรรถกถา เล่ม 10, 12 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2536.

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, คู่มือการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัย
มหามกุฏราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : 2539.

พระเทพวิสุทธิกวี (พิจิตร จิตตวณฺโณ), การบริหารจัดการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย,
2546.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, อนุสรณ์พิธีประสาทปริญญาศาสนศาสตรบัณฑิต รุ่น 42/2538.
กรุงเทพมหานคร : ศูนย์การพิมพ์สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา, 2539.

7. คำขอบคุณ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณพระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์ คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ด้วยรู้สึก
สำนึกในพระคุณอันสูงยิ่งในความเมตตาอนุเคราะห์และโอกาสดี ๆ ที่มีให้แก่ผู้วิจัยเสมอมา เจริญพรขอบคุณ
อาจารย์ธเนศ ต่วนชะเอม ที่ช่วยชี้แนะแนวทางให้คำปรึกษาอันเป็นประโยชน์สำหรับการทำวิจัยนี้ เจริญพร
ขอบคุณ ดร.เสนห์ เดชวงศ์ อาจารย์พิเศษประจำบัณฑิตวิทยาลัย ที่ได้เมตตาอนุเคราะห์ช่วยเขียนบทคัดย่อ
ภาษาอังกฤษให้ เจริญพรขอบคุณ ดร.ศุภิพร เสวตพงษ์ ดร.กิริติ ยศยิ่งยง และอาจารย์สร้อยรส พละพงษ์ ที่
ช่วยตรวจสอบแก้ไขแบบสอบถาม เจริญพรขอบคุณกลุ่มผู้ร่วมวิจัยทุกคนอันได้แก่ ดร.สาธิตี รักกัตถัญญ
นางสาวศศิณา จิตรังษี นายปรีชา จันนุ้ย และนายศุภณัฐวิษณุ วรรณะ ที่ช่วยเหลือในการวิจัยจนทำให้
งานวิจัยสำเร็จลุล่วงมาได้เป็นอย่างดี และที่สำคัญยิ่ง คือ สถาบันวิจัยญาณสังวร ผู้ให้ทุนสนับสนุนในการวิจัย
นี้ เจริญพรขอบคุณนักศึกษาคฤหัสถ์ทุกคนที่ได้สละเวลาอันมีค่าเพื่อตอบแบบสอบถาม และอีกหลาย ๆ คนที่
มิได้กล่าวไว้ ณ ที่นี้ ผู้วิจัยขอเจริญพรขอบคุณ ขอบใจ และอนุโมทนาไว้ ณ โอกาสนี้